

Kandahar – inte bara

De mörka rubrikernas stad inhyser också en svensk folkhögskola

TEXT: JOHAN RAHM

BILD: MALIN LAGER

Det är mycket med Kandahar i södra Afghanistan. Och det är inte alltid som man tror. Som en delfin hoppandes över rapsfälten på den böljande östgötaslätten. Ungefär så. Det sista jag skulle tro mig finna i Kandahar är en svensk folkhögskola – ägd av frikyrkor. Men det gjorde jag. Det man inte kan tänka sig i fantasin får man istället göra i verkligheten.

Kandahar är vindruvor och saftiga granatäpplen, blodröda och bitter-söta. Det är allmänt känt. Och att det där anses särskilt manligt med blommor och poesi. Skäggiga män som odlar och pratar blommor och deklamerar fritt ur hjärtat. Inget konstigt med det. Som män är, macho helt enkelt. Så har det väl alltid varit?

För här väger traditionen tungt och tas ofta för given. Den går hand i hand med religiös konservatism, en form av sunni-islam. Eller tradition och religion är snarare samma sak. En helgjuten helhet som genomsyrar hela samhället, politiken och utvecklingen.

Nyhetsrapporteringen från Kandahar kan få den gladaste att gå i golvet: bomber, raketer, talibaner. Och hur många dödade i dag, sa de? Och hur blev många handikappade, föräldralösa, förlorade sina barn? Det sa de inget om.

Det är långtifrån endast internationella soldater och talibaner som sätter livet till. Civilbefolkningen lider stora förluster när hela byar flygbombas i jakten på rebeller. Som om de hade något val. Hur nekar man upp till tänderna beväpnade talibaner och amerikaner att komma in i ens by? När man inget har att sätta emot.

Och så straffas man ändå.

Kandahar är en provins i söder på gränsen mot Pakistan. Närmare 900 000 – de flesta pashtuner – bor här. Provinshuvudstaden med samma namn är landets andra stad med drygt 300 000 invånare.

Det retar mig något enormt att jag inte får besöka Kandahar. När det finns så många anledningar. Som att ett café har lånat den amerikanska cafékedjan Starbucks namn och nu öppnat och gör succé. Det är ett reportage i sig. Nu blev det bara en notis (se pressgrannar).

Det är tvärstopp för Kandaharresor. Ingen utlänning anställd av Svenska Afghanistankommittén får åka dit på grund av den dåliga säkerheten. ”Protect me from what I want”, som Jenny Holzer skrev. Nej, det är inte alltid man vet sitt eget bästa.

Men en annan lika svensk Johan får ju. Johan Karlsson, projektledare på Hyllie Park folkhögskola i Malmö. Skolan ägs av Baptistsamfundet och Evangeliska Frikyrkan. Denne Johan långpendlar mellan Kabul och Kandahar.

Han flyger ibland, eller pendlar med vanlig buss eller i delad taxi. För att det är säkrast så. Att hela tiden hålla en låg profil och smälta in i lokalbefolkningen. Det gör han med sitt skägg, sin sjal, sina pashtunsandaler, men framförallt genom att tala flytande dari och samtidigt vara ganska slängd i pashtu. I höst ska han flytta till Kandahar. Jag träffar honom inne i Kabul (tyvärr).

– Att kunna tala ett lokalt språk ökar ens effektivitet i allt man gör. Det ändrar hela upplevelsen av att vara här, att kunna prata med granar, med folk i affärer, med vem som helst på gatan.

– Annars kan man bara umgås med utlänningar och afghaner som kan engelska. Det är ett snävt urval. Då får man en sned bild av landet om man inte kan prata med icke läskunniga och andra lågutbildade. De som utgör majoriteten av afghanerna. Det ökar också chansen för att man ska trivas här. Att man förstår vad som sägs runtomkring en. Så att man blir en del av det som händer.

Språkkunskaper är också en förutsättning för att Johan Karlsson ska

Johan Karlsson är projektledare på Hyllie Parks folkhögskola i Kandahar.

bomber och granater

kunna genomföra sitt projekt, för att han ska kunna föra en meningsfull dialog med afghaner. I översättningar går mycket förlorat.

Han arbetar just nu med en större projektansökan till Svenska Missionsrådet. Omvärldsanalysen är viktig där, vad som händer i Kandahar och vad folk själva vill.

– Det handlar om folkbildning, vilket knappast går att översätta ens till engelska, än mindre till dari eller pashtu. Folkbildning rör sig i trakterna av utbildning, kultur och so-

Att arbeta långsamt med stor respekt för den lokala kulturen är viktigt tror Johan.

ciala processer. Det gäller att kunna diskutera kring detta. Delaktighet är oerhört viktigt.

Projektet riktar in sig på utbildning av vuxenlärare och yrkesutbildning av arbetslösa. Där utgår man ifrån vad de arbetslösa själva vill lära sig, vad de tycker att de är bra på och vad det finns för behov av arbetskraft och kunnande där de bor. Ofta jobbar man i studiecirkel anpassade till den lokala kulturen, med män och kvinnor i skilda grupper.

Frågan som alla ställer sig – hur det är möjligt för en uttalat kristen organisation att arbeta i en strängt muslimsk provins, som dessutom är okänd för sin dåliga säkerhet?

– Inga problem. Människor som tar sin tro på allvar, muslimer och kristna, kommer överens och respekterar varandra lika mycket här som i Sverige, menar Johan Karlsson.

– Nej, vi missionerar inte. Det är inte därför vi här. Men att vi kan diskutera religion, svara på frågor och jämföra. Det kan vi göra.

Vad gäller säkerheten tycker han Kandahar är som ett Afghanistan i miniatyr. Sett från en svensk hemmahorisont är hela Afghanistan livsfarligt. När det i själva verket beror på plats och tidpunkt och vad man gör.

– Sett från Kabul och övriga delar av landet tror folk att Kandahar är lika livsfarligt. Men inne i stan händer det just ingenting. Ingen utlänning har blivit kidnappad här. Det har däremot flera i Kabul. Visserligen är det betydligt fler utlänningar i Kabul, men ändå.

Inte ens afghaner i Kabul vågar åka dit med tanke på säkerheten, invänder jag.

– Och tvärtom, folk i Kandahar drar sig för att besöka Kabul och det farliga moraliska förfall som man

tror pågår där... Vi gör oss bilder av varandra som inte alltid stämmer med verkligheten.

Här närmar vi oss vad många uppfattar som problemets kärna: klyftan mellan Kabul och övriga landet, mellan makten och folket, modernitet och tradition. Att regeringen inte klarar av att möta de enorma förväntningar som funnits och alltjämt finns. Korruptionen, besvikelsen och den fortsatta fattigdomen som ibland mynnar ut i ren desperation och våldsamheter.

– Utveckling och säkerhet hänger ihop. Obetydlig ekonomisk utveckling leder till dålig säkerhet, och den dåliga säkerheten skrämmer bort biståndsgivare och investerare, vilket inverkar negativt på utvecklingen och säkerheten. Det är en ond cirkel som måste brytas i Kandahar. Det är det vi försöker bidra till att göra.

Det säger Johan Karlsson, 30 år, från Östergötland, medlem i Evangeliska Frikyrkan, med en bakgrund som högstadielärare. Han har inte den minsta lust att lämna vare sig Kandahar eller övriga Afghanistan under de närmaste åren. Han jobbade här under några år på 1990-talet som engelsklärare, och nu sedan sommaren 2005.

– Jag tror på långsiktighet för både projekt och människor. Det är det enda strategiskt vettiga. Att arbeta långsamt med stor respekt för den lokala kulturen. Snabba förändringar ger bakslag. Det har det visat sig gång efter annan i Afghanistans historia.

Bil, nej, han har ingen bil. Han är rädd för att åka i vita, stora organisationsbilar till och från kontor, dag efter dag, på bestämda tider. Som somliga kommittéer gör. Han cyklar eller går eller tar en taxi istället. Som vem som helst i Kabulvimlet. Det är nog säkrast så. Att låta sig uppslukas. ■